

Stockholms framtida avloppsrening – MB 3980-15 Komplettering

Bilaga 4 PM Natura 2000

Stockholm 2016-02-05

PM Natura 2000

Datum 2015-12-18

Uppdrag Stockholm Framtida Avloppsrening, ledningsnät
Beställare Stockholm Vatten
Från Elsa Heinke, Lisa Fernius, Mattias von Brömssen
Till Lars Lindblom

Ramböll Sverige AB
Dragarbrunnsgatan 78B
753 20 Uppsala

T: +46-10-615 60 00
D: +46 (0)10 615 15 06
F: +46-10-615 20 00
www.ramboll.se

Unr 1320000111

Ramböll Sverige AB
Org nr 556133-0506

1. Inledning

Länsstyrelsen har i yttrande till mark- och miljödomstolen efterfrågat ett tydliggörande kring skälen till att Stockholm Vatten AB inte behöver söka Natura 2000 tillstånd (7 kap. 28 a § miljöbalken) för Judarskogen. Förestående PM är framtaget för att belysa förutsättningar kring aktuellt Natura 2000-område, den hydrologiska påverkan som verksamheten medför samt tydliggörande av grunderna till varför bolaget anser att behov av tillstånd inte föreligger.

2. Förutsättningar Natura 2000 Judarskogen

I MKB redovisas förutsättningar för Natura 2000-området Judarskogen, som syftar till att upprätthålla en gynnsam bevarandestatus för större vattensalamander.

2.1 Större vattensalamander

Med undantag från lekperioden (se vidare nedan) lever vuxna individer av större vattensalamandern på land. Djuren håller till under murkna trädstammar och stubbar, i smågnagargångar, under mossbeklädda stenar och i blockterräng, vanligen i fuktig huvudsakligen lövdominerad skog, men påträffas sällsynt även på öppen mark som t.ex. i fuktiga hagar med högvuxet gräs eller på vägar under vandring. (SLU, Artdatabanken, 2015).

Radiosändarstudier i Sverige och Frankrike har visat att djuren tycks vara mycket specifika i val av landmiljö. Studierna visar också att de har mindre hemområden och att de inte vandrar så långt från sin leklokal som man tidigare trott. En majoritet av individerna i en population tycks exempelvis vandra endast mellan 10-100 m från det småvatten de reproducerar sig i, detta under förutsättning att lämpliga landmiljöer finns inom detta avstånd. (Naturvårdsverkets vägledning, januari 2011).

Migrationsstudier med bl.a. driftstaket/fallfällor och radiosändare har visat att vuxna salamandrar förflyttar sig mycket målinriktat mot gynnsamma landmiljöer, sannolikt för att minimera tiden i vandring då de är utsatta för predations- och uttorkningsrisk. (opublicerade uppgifter, källa Åtgärdsprogram, Naturvårdsverket 2007).

Lekperioden inleds i april, vanligen under de första regniga nätter då temperaturen håller sig mellan 0-5°C. Djuren förökar sig under våren och försommaren och de vuxna djuren lever i vatten fram till månadsskiftet juni-juli. Fortplantning sker i små - medelstora permanenta vattensamlingar som t.ex. hållkar eller dammar. Det är ovanligt att vatten med mindre än 10 meters diameter och minimidjupet 0,5 meter utnyttjas för lek. Artens larver har en lång akvatisk utvecklingsperiod och är därför känsliga för uttorkning av vattenmiljön. Larverna, som delvis är frisimmande, faller också lätt offer för rovdjur som stora sländ- och dykarlarver samt i synnerhet rovfisk. Detta bidrar till att man mycket sällan finner arten i småvatten där rovfisk förekommer. Överlevnaden fram till metamorfos, då larverna förvandlas till landlevande ungar, är mycket låg. Under perioden augusti-november pågår metamorfos och efter det vandrar även årsungarna upp på land för övervintring. (SLU, Artdatabanken, 2015).

I bevarandeplanen för Natura 2000-området (från år 2007) anges att större vattensalamander tidigare funnits naturligt i området men försvann. Arten lekte tidigare i en damm som fylldes igen på 1970-talet. År 2007 anlades en ny damm för groddjur (Judardammen) på samma plats och år 2009 återinfördes arten i Judarskogen. Vuxna salamandrar flyttades då tillfälligt från den närbelägna Olovslundsdammen. Under 2012 och 2013 gjordes uppföljning av återintroduktionen och man kunde konstatera att större vattensalamander återigen finns i Judarskogen.

Leklokalen (Judardammen) sköts enligt skötselplaner som bland annat innebär att vattentillgången ska säkras under hela perioden april till november, att dammarna inte växer igen samt att inte fisk eller kräddjur hamnar i dammarna.

Statusen för större vattensalamander har generellt sett förbättrats under de senaste 15 åren och arten klassas numera som Livskraftig (LC). Den är alltså inte rödlistad eller hotad, även om den minskar i omfattning i Stockholms län.

Arten är fridlyst och prioriterad i Artskyddsförordningen, vilket betyder att själva arten samt dess livsmiljöer både på land och i vatten inte får skadas.

3. Bedömning av påverkan på större vattensalamander av planerad verksamhet

Markanspråk inom Natura 2000-området kommer inte att ske med den planerade verksamheten. Tillfälliga och permanenta markanspråk har lokaliserats till områden utan högre naturvärden. Den påverkan som verksamheten skulle kunna medföra på större vattensalamander i Judarskogen är således en sänkning av grundvattennivån.

För projektet har ett påverkansområde för grundvatten definierats. Påverkansområdet redovisas inklusive skyddsåtgärd i form av injektering. För lösa jordlager innebär påverkansområdet yttre gräns för 0,3 meters avsänkning. Påverkansområdet redovisas i Figur 1 nedan. Som framgår av figuren överlappar påverkansområdet den östligaste delen av Natura 2000-området Judarskogen.

Som beskrivits ovan leker större vattensalamander i permanenta vattensamlingar. I Judarskogen sker leken i en konstruerad damm (Judardammen) ca 0,5 km från tunneln (se Figur 1 nedan). Som framgår av figuren är avståndet från dammen till påverkansområdet stort och lekområdet kommer inte att påverkas av grundvattensänkning i anslutning till tunneln. Även landmiljön kring leklokalen används av större vattensalamander. Inte heller detta område kommer att påverkas av grundvattensänkning.

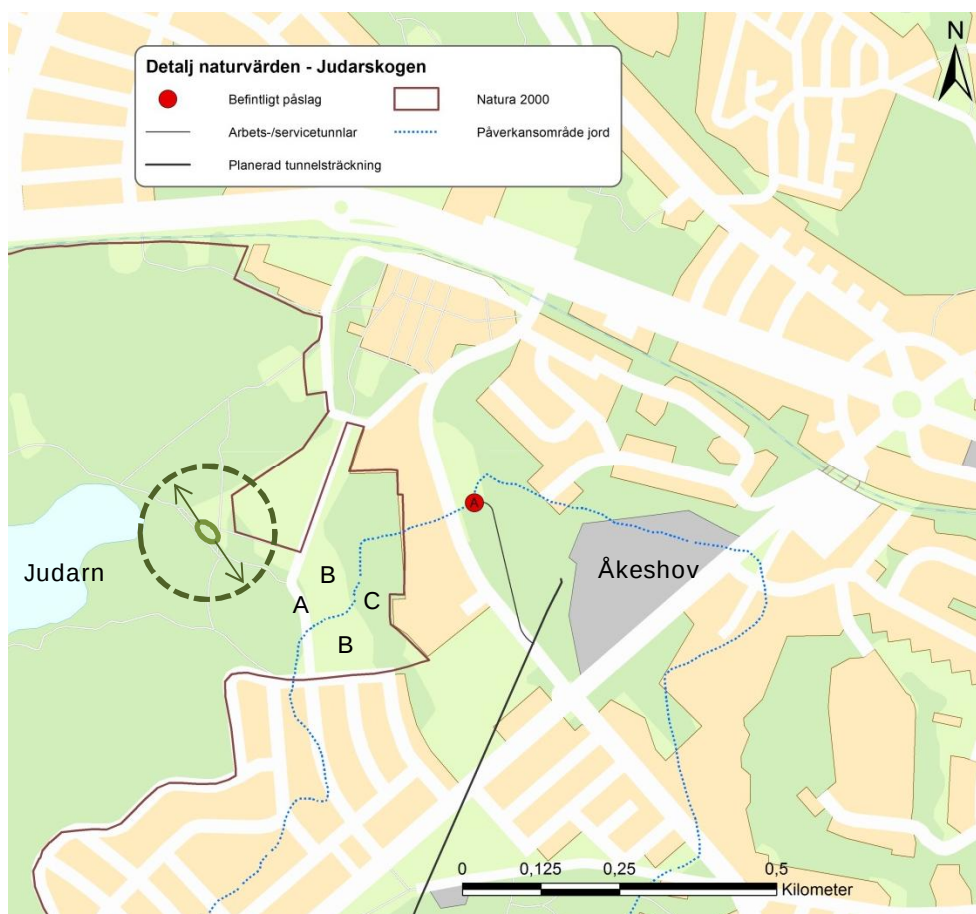
Som framgår av Figur 1 utgör den överlappande zonen både av intensivt skött gräsmark och av ädellövskog. Enligt biotopkartan finns inga permanenta vattensamlingar inom den överlappande zonen. Därmed bedöms inga permanenta vattensamlingar i Natura 2000 området kunna påverkas av grundvattensänkning orsakad av tunneln.

Området med intensivt skött gräsmark är varken en lämplig livsmiljö för salamander eller känslig för eventuell grundvattensänkning. Ädellövskogen skulle kunna utgöra landmiljö för större vattensalamander. Som beskrivits ovan visar dock studier att större vattensalamander normalt inte rör sig så långt från leklokalen. Ädellövskogen bedöms därför inte primärt användas som landmiljö.

Vad gäller växtligheten inom ädellövskogen så framgår av ansökan att betydande grundvattensänkningar tidigare inträffat vid korsningen Drottningholmsvägen/Åkeshovsvägen. Översiktliga utredningar under 1970-talet visade att 0,5-10 m grundvattensänkning inträffade under senare delen av 1960-talet. Grundvattnets strömningsriktning inom området är i riktning mot

korsningen Åkeshovsvägen/Drottningholmsvägen från samtliga håll. I området kring korsningen finns tre befintliga VA-tunnlar som dränerar området. Grundvattennivån i området är således redan påverkad av befintliga ledningar. I det fall detta har medfört påverkan på växtligheten inom ovan nämnda ädellövskog så bedöms den påverkan redan ha skett eftersom avsänkningen skedde för så pass länge sedan.

För denna del av avloppstunneln kommer grundvattensänkningen att begränsas av flera skäl. För att säkerställa att sättningsskador på byggnader inte ska uppstå, har Stockholm Vatten AB föreslagit provisoriska föreskrifter avseende maximal grundvattensänkning i sättningsskänliga områden. Angränsande till Natura 2000-området finns ett sättningsskänligt område (se bilaga J1 till ansökan). Detta innebär att grundvattennivån inom dessa områden ska kontrolleras. Om påverkan överstiger 0,2 mvp (meter vattenpelare) avsänkning i friktionsjorden på berg inom det definierade området (bilaga J1) kommer åtgärd vidtas, utan dröjsmål, i form av skyddsinfiltration till dess grundvattennivåerna har återställts. Säkerställandet av grundvattennivån inom det definierade området (bilaga J) resulterar i att grundvattenavsänkningen blir obetydlig vid randen av påverkansområdet mot Natura-2000 området. Fortsatta åtgärder ska därefter vidtas enligt ett systematiskt arbetssätt som definieras i Bilaga F9 till ansökan. I korthet innebär detta ytterligare tätningmetoder.

Figur 1. Påverkansområde och gräns för Natura 2000 Judarskogen. Grön oval anger var leklokal för större vattensalamander ligger. Grön streckad linje anger vandringsavstånd ca 100 m. Gröna pilar anger bedömda vandringsriktningar mot lämpliga landmiljöer. A) asfalterad gång- och cykelväg, B) intensivt skött gräsmark och fotbollsplaner, C) ädellövskog.

4. Bedömning av behovet av tillstånd

Verksamheter eller åtgärder som på ett betydande sätt kan påverka miljön i ett Natura 2000-område kräver tillstånd enligt 7 kapitlet 28 § miljöbalken. Verksamhetsutövaren ska göra en bedömning av om den planerade verksamheten kan medföra en betydande påverkan.

I fallet med Natura 2000-område Judarskogen och planerad verksamhet för Stockholms framtida avloppsrening har bedömningen gjorts att varken land- eller vattenmiljöer som kan vara viktiga för större vattensalamander riskerar att påverkas på ett betydande sätt.

Stockholm Vatten gör därför bedömningen att en separat provning enligt 7 kapitlet 28 § miljöbalken inte behöver utföras.

5. Källor

5.1 Rapporter eller skriftliga källor

Bevarandeplan för Judarskogen (SE0110172), Länsstyrelsen i Stockholm län, daterad 2007-02-05.

Naturvårdsverkets allmänna råd om Natura 2000, NFS 2003:17.

Natura 2000 i Sverige, Handbok med allmänna råd, Naturvårdsverket 2003:9.

Större vattensalamander, Vägledning för svenska arter i habitatdirektivets bilaga 2, Naturvårdsverket NV-01162-10, Beslutad 20 januari 2011.

Uppföljning av större vattensalamander i Judardammen, Miljöförvaltningen Stockholms stad, daterad november 2013.

Återintroduktion av större vattensalamander i Judarskogen, Länsstyrelsen i Stockholms län, daterad januari 2010.

Åtgärdsprogram för bevarande av större vattensalamander och dess livsmiljöer, Naturvårdsverket rapport 5636, 2007.

5.2 Hemsidor

Länsstyrelsen i Stockholms läns planeringsunderlag, databas över bland annat riksintressen, naturreservat och ESKO-områden. <http://ext-webbgis.lansstyrelsen.se/Stockholm/Planeringsunderlag/>

Miljöförvaltningen Stockholms stad, Biotopkartan, wms-underlag.

Naturvårdsverket, hemsida med information om Natura 2000 (allmänna råd, vägledning och handbok). <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledningar/Natura-2000/>

Naturvårdsverket, kartverktyget Skyddad natur, <http://skyddadnatur.naturvardsverket.se/>

Sveriges Lantbruksuniversitet, Artdatabanken, Rödlistan 2015, <http://artfakta.artdatabanken.se/>